

ZARZĄD WOJEW. ŁÓDZKI KOB. W ŁODZI	
Data wpływu	13. XII - 77 r.
L. dz.	2119/77
Zaś.	

J. Potrowska

PROGRAMY

=====

zatrudnienia kobiet w powiecie wiałuńskim
i aktualne możliwości jego rozwiązania.

Przedmiotem stałego zainteresowania w polityce ekonomicznej naszego kraju obok kilka kluczowych problemów o dużym ciężarze gatunkowym, od rozwiązania których zależy dynamika i struktura dalszego rozwoju jest także zatrudnienie.

Problematyka zatrudnienia zajmuje szczególne miejsce ze względu na dwa jej aspekty: gospodarczy- zatrudnienie musi być analizowane jako czynnik produkcji oraz społeczny, ponieważ każdy z nas wiąże swoje ambicje i nadzieje życiowe z pracą zawodową. W warunkach polskich problematyka zatrudnienia jest nadto wyostrożona przez specyficzną sytuację demograficzną, w wyniku której można nas zaliczyć do krajów Europy o najwyższej dynamice podaży rąk roboczych na rynku pracy. Bez względu na fluktuację tej podaży z dużą konsekwencją realizuje się przez cały czas istnienia Polski Ludowej politykę pełnego zatrudnienia. Z założeniem możliwie pełnego wykorzystania siły roboczej wkroczyliśmy w nowe pięciolecie, a jednocześnie rozpoczynamy wdrażanie reform gospodarczych, mających na celu poprawę warunków bytowych ludności.

Podstawę zasadniczych zmian w rozwoju gospodarczym kraju stanowi nowa strategia gospodarcza, która zmierza do podniesienia efektywności gospodarowania we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego w oparciu o intensyfikację procesów wytwórczych, unowocześnienie i modernizację przemysłu. Wiąże się z tym ściśle konieczność przyśpieszenia tempa wzrostu wydajności pracy w oparciu o postęp techniczny i organizacyjny oraz racjonalne gospodarowanie siłą roboczą, przy wykorzystaniu należytego funkcjonowania zachęt materialnych dla pracujących.

W rozwiązywaniu problemów zatrudnienia istotne znaczenie ma zachowanie równowagi pomiędzy ekonomicznym i społecznym punktem widzenia na te problemy. Stanowisko w tej sprawie zostało przedstawione na VIII Plenum KC Partii jak również w publicznych wystąpieniach premiera.

W ostatnich dwóch latach zwrócono szczególną uwagę na możliwość zintegrowania polityki pełnego oraz racjonalnego zatrudnienia. W Narodowym Planie Gospodarczym na 1970r wzrost zatrudnienia zaplanowany został na poziomie niższym niż w latach ubiegłych. Przyrost produkcji przemysłowej i budowlano-montażowej nałożone osiągnąć w wyniku wzrostu wydajności pracy. Plan zatrudnienia nie został przekroczony. W takiej sytuacji nie zdołano zapewnić zatrudnienia części absolwentom szkół ponadpodstawowych jak również doszło do pewnego zaostrzenia się lokalnych trudności w zatrudnieniu kobiet, głównie niewykwalifikowanych co miało i ma miejsce w powiecie wielu^{ński}.

Powiat wielu^{ński} jest powiatem rolniczym, jeszcze mało uprzemysłowionym, o przeważającej liczbie mieszkańców wsi/84,1%/ Zródłem utrzymania tej ludności są przede wszystkim niewielkie gospodarstwa rolne, których przeciętna powierzchnia ogólna na 1 gospodarstwo wynosi 4,97 ha.

W roku 1970 na 100,285 mieszkańców naszego powiatu przypadało 52.132 kobiety. Stanowiły one 52,1% ogółu ludności. Przewaga kobiet wyniosła 3.999. Dwadzieścia lat wcześniej liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn o 4.785. Na 100 mężczyzn przypadało wówczas 111,4 kobiet. w grudniu ubiegłego roku na 100 mężczyzn przypadało 108,3 kobiet, średnia krajowa 106/.

Z danych tych wynika, że powojenne zachwianie równowagi płci stopniowo wyrównuje się.

Widoczne są już efekty procesu, który prof. Edward Roset określa jako "stała funkcja socjologiczna okresu pokoju". Całkowitą równowagę płci według prognoz demograficznych przewiduje się na lata osiedziesiąte. Te podstawowe dane demograficzne rzutują na zasoby siły roboczej żeńskiej w powiecie wielu^{ńskim}.

Potwierdza to i samo życie. Od szeregu lat permanentnie utrzymuje się stała nadwyżka poszukujących pracy kobiet nad wolnymi miejscami. Obrazuje to przedłożona wcześniej towarzysząca tablica nr 1. Potencjalnych kandydatek do podjęcia pracy jest daleko więcej. Jak wynika ze zweryfikowanego przez Prezydium WRN bilansu siły roboczej w roku 1970 nadwyżka kobiet wynosiła 1.607, a w roku 1975 osiągnie liczbę 2.320 kobiet. Z tych danych wynika, że w powiecie istnieje problem zatrudnienia kobiet. Znaczna liczba kobiet nie rejestruje się tylko dlatego, że nie ma szans otrzymania pracy.

Ale niech tylko któryś z zakładów zgłosi kilka wolnych miejsc, natychmiast zjawiają się do Wydziału Zatrudnienia po skierowania. Na koniec kwietnia w Wydziale Zatrudnienia było zarejestrowanych 465 kobiet, w tym około 300 niewykwalifikowanych.

Zatrudnienie kobiet w gospodarce uspołecznionej przedstawia tablica nr 2.

W końcu ubiegłego roku w gospodarce uspołecznionej było zatrudnionych /zatrudnienie stałe/ 4.852 kobiety tj. o 701 więcej niż w 1967r. Udział kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych wzrósł do 35%.

Jest to widoczne osiągnięcie i na pewno nie przyszło samorzutnie. Tak jak każde inne zjawisko gospodarcze również i problemy zatrudnienia muszą być w sposób planowy kierowane. Rola kierownictwa i koordynacji ciąży na Prezydium PRN. Z tego też względu problematyka zatrudnienia Prezydium zajmowało się systematycznie w różnych aspektach.

W miesiącu kwietniu br. przyjęto kierunki działania w sprawie zapewnienia większej liczby miejsc pracy dla kobiet i tegorocznych absolwentów, w roku 1970 Prezydium dokonało analizy zatrudnienia osób na funduszu interwencyjnym, a w 1969 roku poddano ocenie działalność Wydziału Zatrudnienia.

W ślad za rozpatrywaną problematyką były podejmowane uchwały wytyczające kierunek działania. Bieżącą realizację polityki powinien zajmować się Wydział Zatrudnienia.

Z uwagi jednak na szczupłość obsady Wydział zajmuje się przede wszystkim pośrednictwem. Nie prowadzi natomiast analiz ekonomicznych i szczegółowych badań stanu i struktury zatrudnienia, w instytucjach i przedsiębiorstwach. Rzuca to w określonym stopniu i na wielkość zatrudnienia kobiet w poszczególnych działach gospodarki narodowej. Mimo ogólnej poprawy pod tym względem w roku ubiegłym zatrudniono więcej 309 kobiet / to jednak udział kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych jest mniejszy niż to ma miejsce w kraju i województwie.

Wskaźniki zatrudnienia kobiet odpowiednio dla kraju, województwa i powiatu wynoszą: 39,3%, 41,6%, 35,0%. Z jednej strony powiat wieluński charakteryzuje się dużym udziałem kobiet w stosunku do ogółu ludności, z drugiej zaś niskim stopniem zatrudnienia ich w

w gospodarce uspołecznionej. Dysproporcja ta może być stopniowo usuwana wspólnym wysiłkiem władz, organizacji społecznych zwłaszcza kobiecych i młodzieżowych. Zatrudnienie kobiet musi się też spotkać z większym zrozumieniem ze strony dyrekcji i kierownictw poszczególnych zakładów pracy. Jest za mało zatrudnionych kobiet w przemyśle. Gdy w kraju udział kobiet do ogółu zatrudnionych w przemyśle w 1969 roku wynosił 34,9%, to u nas tylko 24,9%.

W ZUGiL na 1002 zatrudnionych pracowało zaledwie 195 kobiet, co stanowi 17,5%, w "Polmo" w Praszcze - 18,8%.

W większym stopniu niż dotychczas po żeńską siłę winny sięgnąć przedsiębiorstwa budowlane. Kobiety stanowią zaledwie 9,7% ich załóg, gdy w kraju udział kobiet wynosi 16,1%. Kobiety mogłyby zająć dla przykładu stanowiska operatorów różnych maszyn budowlanych, dźwigów, przenośników itp.

Pewne możliwości wzrostu zatrudnienia kobiet istnieją też w transporcie i łączności. Chodzi tu głównie o PKS. Służba konduktorska jest dotychczas domeną mężczyzn. Charakter pracy mimo wszystko przemawia za zatrudnieniem na tym stanowisku kobiet.

Są to tylko niektóre kierunki w jakich powinno wzrosnąć zatrudnienie kobiet w najbliższych latach. Ponadto Prezydium PRN widzi potrzebę i możliwość wzrostu zatrudnienia kobiet w usługach i pracy nakładczej, która w roku ubiegłym znacznie się poszerzyła, i zatrudnienie w chałupnictwie kształtuje się w sposób następujący:

Stan zatrudnienia w pracy nakładczej w roku 1970 wzrósł w stosunku do 1968 roku o 138 osób, w tym kobiet 134. Na wyróżnienie zasługuje

tutaj Wieluńskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Terenowego, które taką produkcję w roku ubiegłym zorganizowało, dając tym samym pracę 86 kobietom. Z każdym rokiem powiększa zatrudnienie w chałupnictwie Spółdzielnia Inwalidów "Przyszłość" w Wieluniu. Kolejną szansą dla chałupnictwa są usługi. Trzeba jednak stwierdzić, że ich rozwój w systemie pracy nakładczej idzie jakoś nie-
sporo. Natomiast wydaje się, że w chałupnictwie można rozwijać usługi związane z utrzymaniem czystości, zalewanie, cyklinowanie podłóg, uszczelnienie okien, malowanie różnego rodzaju tablic itp. Tworzenie nowych miejsc pracy w przemyśle, czego nikomu nie trzeba udawadniać, jest przedsięwzięciem niezwykle kosztownym. Natomiast koszt jednego stanowiska pracy w systemie pracy nakładczej waha się w granicach 16 tys. zł. Praca nakładcza robi błyskotliwą karierę w krajach, o których z całą pewnością możemy powiedzieć, że obce są im względy społeczne i charytatywność na rynku pracy. W roli nakładców występują ogromne firmy samochodowe w Stanach Zjednoczonych i Japonii, znane fabryki zegarmistrzowskie w Szwajcarii. Tam ten system jest opłacalny.

Jeżeli mimo podjętych wysiłków istnieć będą trudności w zatrudnieniu kobiet, zwłaszcza niewykwalifikowanych wymagać to będzie od Prezydium znacznie wnikliwego orientowania się o sytuacji materialnej i rodzinnej osób poszukujących pracy. Przede wszystkim opieką otoczy się kobiety - jedyne żywicielki rodzin oraz kobiety bądź młodzież z rodzin o niskim dochodzie na członka rodziny. Otrzymują one pomoc materialną z funduszy pomocy społecznej. Dotychczas zapomogi z tego tytułu były wypłacone niewielkie i wynosiły w 1968 roku 19 tys. zł.; 1969r- 19,2 tys. zł. i w 1970r- 12,3 tys. zł.

W celu doraźnego łagodzenia trudności w zatrudnieniu kobiet-
widzimy potrzebę w większym stopniu angażowania środków inter-
wencyjnych. Dotyczy to szerszego organizowania robót komunalnych
jak i pełniejszego wykorzystywania tych środków na organizowanie
szkolenia osób poszukujących pracy. Na funduszu interwencyjnym
w latach 1967-1970 pracowało średnio 10 osób, angażując środki
w granicach 150 tys. zł. w stosunku rocznym.

W roku 1971 werbunek siły roboczej pozostanie nadal instrumentem działania, umożliwiającym przenieszenie miejscowych rezerw. Emigracja wolnych rąk do pracy nie jest najlepszym rozwiązaniem z punktu widzenia interesów powiatu, jednak konkretna sytuacja w zatrudnieniu kobiet zmusza do ich kierowania poza powiat. W roku ubiegłym 40 kobiet samotnych i bez kwalifikacji znalazło zatrudnienie w województwie katowickim i wrocławskim, podejmując pracę sezonową w ogrodnictwie, szkółkarstwie i na plantacjach wikliny.

W ramach werbunku do prac stałych skierowano na przestrzeni ostatnich trzech lat do zakładów województwa katowickiego, opolskiego, wrocławskiego, a nawet do poznańskiego 80 kobiet samotnych i bez kwalifikacji oraz 15 absolwentek po liceum ogólnokształcącym.

Z szeregiem zakładów tamtejszych województw są nawiązane kontakty i liczymy również, że w tym roku zakłady te skorzystają z naszych ofert.

Dodatkowe możliwości zatrudnienia kobiet zaistniały w związku z uchwałą Rady Ministrów z dnia 2 kwietnia 1971 roku w sprawie zwiększenia zatrudnienia kobiet w niepełnym wymiarze czasu pracy. Uchwała przewiduje, że kobiety mogą być zatrudnione w niepełnym wymiarze czasu pracy we wszystkich działach gospodarki narodowej i na wszystkich stanowiskach pracy z wyjątkiem prac wzbronionych kobietom. W przemyśle należy zwiększyć zatrudnienie kobiet w niepełnym wymiarze czasu pracy nie tylko w działach pomocniczych i w administracji, ale przede wszystkim w działach produkcyjnych, w miarę możliwości przy pracach akordowych, organizując w tym celu wymienne brygady robocze.

W roku bieżącym zwrócenia szczególnej uwagi wymaga zapewnienie miejsc pracy dla młodzieży kończącej szkoły. Według wstępnych ustaleń wielu¹skie szkoły opuści 832 absolwentów, w tym 247 dziewcząt. Nie przewiduje się komplikacji w zatrudnieniu absolwentów szkół przyzakładowych, międzyzakładowych, kwalifikowanych robotników o specjalnościach slusarz, tokarz, techników mechaników itp.

Są to w zdecydowanej większości chłopcy, a z nimi specjalnych trudności do tej pory nie mieliśmy.

Jeżeli chodzi o dziewczęta, to pojawiają się na rynku pracy w następujących ilościach /wielkości przewidywane/:

- z przygotowaniem ogólnokształcącym	50
brak propozycji zatrudnienia	
- z przygotowaniem ekonomicznym i finansowym	73
przewidywane zatrudnienie	30
- z przygotowaniem żywienia zbiorowego	72
przewidywane zatrudnienie	20

W tej chwili dla 140 dziewcząt nie ma propozycji pracy.

Stąd trzeba podjąć inicjatywę przygotowania zawodowego tym bardziej że istnieją ku temu możliwości. Dyrekcja ZUGiL może skierować wszystkie absolwentki LO do pomaturalnego technikum Chemicznego, a po jego ukończeniu zatrudnić je w swoich zakładach.

Przewiduje się, że absolwentki z przygotowaniem ekonomicznym i finansowym uda się stopniowo zatrudnić. Winien tu okazać więcej zainteresowania PZKR. W kółkach rolniczych na stanowiskach księgowych zatrudnia się osoby bez odpowiedniego przygotowania fachowego lub osoby, które już mają podstawowe źródło utrzymania. Powstał problem z zatrudnieniem dziewcząt o specjalności technik żywienia zbiorowego/nadwyżka 40 osób/. Ten kierunek kształcenia należałoby poddać rewizji.

Charakterystyczną cechą dla wieluⁿskiego rynku pracy jest istnienie rezerw siły roboczej w rolnictwie. Ogromna większość gospodarstw rolnych, to gospodarstwa drobne. Wskaźnik ilości zatrudnionych na 100 ha użytków rolnych wynosi 44,1 osób, podczas gdy wskaźnik krajowy kształtuje się na poziomie 32 osób, wojewódzki 40,8 osób.

W gospodarstwach do 2 ha powierzchni ogólnej jest ludności zawodowo czynnej 8.286 osób, z tego już pracuje poza swoim gospodarstwem 2.173 osoby. Przyjmując na podstawie średni wojewódzki poziom zatrudnienia w rolnictwie wyliczyć można aktualny stan nadwyżki rąk do pracy na wsi ca. 3.000 osób, w tym 1560 kobiet. Te wyliczenia muszą być skorygowane zjawiskami wynikającymi z obserwacji zatrudnienia w rolnictwie.

- Obecna struktura zatrudnienia w rolnictwie charakteryzuje się:
- dużą feminizacją wśród ludności zawodowo czynnej,
 - starzeniem się ludności czynnej zawodowo.

Prowadzenie gospodarstw rolnych spada w coraz większym stopniu na barki ludzi najstarszych. Ostatnio przeprowadzono badania starzenia się ludności wsi wykazały, że 5.409 gospodarstw/na 19.38 jest prowadzonych przez właścicieli lub użytkowników, którzy przekroczyli 60 lat życia. A więc co 4 gospodarstwo prowadzone jest przez osoby w wieku nieprodukcyjnym. Zgodnie z uchwałami V Zjazdu PZPR i założeniami do planu 5-letniego, liczba zawodowo-czynnych w gospodarce indywidualnej w rolnictwie ma pozostać na niezmienionym poziomie. Założenie to jest w liczbach globalnych realizowane przy pogarszającej się wewnętrznej strukturze zatrudnienia wg. wieku i płci przy nadmiernym odpływie młodzieży z rolnictwa. Jak wynika z doświadczeń innych krajów - nie negując czynników ekonomicznych - zasadniczym regulatorem proporcji zatrudnienia w rolnictwie i poza rolnictwem jest możliwość uzyskania pracy poza rolnictwem.

Zmniejszono tempo przyrostu zatrudnienia poza rolnictwem w Narodowym Planie Gospodarczym na rok 1970 miało również na celu przyhamowanie procesu odpływu siły roboczej z rolnictwa. Ten kierunek polityki powinien znaleźć odbicie w działalności władz terenowych. Jego realizacji w roku 1971 byłoby kolejnym czynnikiem wpływającym na rozładowanie napięcia w zatrudnieniu kobiet w powiecie. W projekcie uchwały jak również w referacie wskazano kierunki realizacji których powinna przynieść konkretne efekty, wyrażające się w zwiększonym zatrudnieniu kobiet. A oto niektóre z już znanych możliwości:

- w pomieszczeniach po przedsiębiorstwie "Techmont" pod koniec bieżącego roku WPPT uruchomi produkcję tapicerską. Planowane zatrudnienie 40 osób, w tym 30 kobiet.
- W drugim półroczu 1971 roku Spółdzielnia Pracy Stolarzy uruchamia produkcję na dwie zmiany. Przewidywany wzrost zatrudnienia 30 kobiet.

- Zagospodarowanie pomieszczeń przez Spółdzielnię Inwalidów po byłym browarze umożliwi tej Spółdzielni zwiększyć zatrudnienie w przyszłym roku o 50 osób.
- W I kwartale 1975r nastąpi uruchomienie przez ZUGiL nowo wybudowanego zakładu w Praszcze/ budowanego pierwotnie dla produkcji wikliniarskiej/. Przewiduje się zatrudnić około 300 kobiet. Nabór i szkolenie kobiet rozpocznie się w okresie wakacyjnym 1972 roku.
- Według założeń techniczno-ekonomicznych rozbudowywane ZSM "Polmo" w Praszcze mają zatrudnić w latach 1973-75 około 500 kobiet. Pełne zatrudnienie i racjonalne wykorzystanie najwyższego po wojnie przyrostu ludności w wieku produkcyjnym wymagać będzie stałej troskliwej uwagi władz .-